

ศุภฤทัย อายุวัฒน์ และวณิชชา ฌรงค์ชัย. 2555. **กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของทรัพยากรแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ได้รับสนับสนุนงบประมาณโดยทุนอุดหนุนทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา (1) กระบวนการเรียนรู้ของแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งที่อยู่ในชุมชนและที่ย้ายถิ่นไปทำงานต่างถิ่น (2) ผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่มีต่อแรงงานและครอบครัว และ (3) บทบาทความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาทั้งในระดับบุคคลที่เป็นแรงงาน ระดับครัวเรือน และระดับกลุ่มองค์กร กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแรงงานอายุ 15-60 ปี ที่เคยมีการย้ายถิ่นออกไปทำงานนอกชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมไปถึงบุคลากรของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของแรงงานย้ายถิ่นในระดับพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกควบคู่ไปกับการสังเกตการณ์ ในพื้นที่ บ้านหินสิ่ว หมู่ 3 ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า แรงงานมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งการเรียนรู้ด้านการใช้ชีวิตและการทำงาน ในส่วนของการเรียนรู้ด้านการใช้ชีวิตมักเกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่ได้รับถ่ายทอดประสบการณ์มาจากบรรพบุรุษและผู้อาวุโสในชุมชน และจากการลองผิดลองถูกและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง แต่สำหรับในการเรียนรู้ด้านการทำงาน นอกจากจะมีการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนแล้ว แรงงานยังมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อต่อยอดให้ตนเองมีประสบการณ์มากขึ้น อีกทั้งเครือข่ายทางสังคมก็มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ด้านการทำงาน เพราะแรงงานมักใช้เครือข่ายทางสังคมเป็นแหล่งเรียนรู้และให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยเหลือ โดยเฉพาะการทำงานที่ต้องมีการใช้ทักษะความรู้หรือเป็นงานที่ต้องใช้เครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในขณะที่แรงงานที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานสามารถปรับตัวและมีการเรียนรู้ในการทำงานได้ดี สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ยังพบว่าผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่มีต่อแรงงาน ส่งผลให้แรงงานมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ส่วนผลที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวนั้น แรงงานมีการส่งเงินกลับมาจุนเจือครอบครัวเพิ่มมากขึ้น คนในครัวเรือนมีโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านอาชีพและการศึกษา ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ตลอดจนทำให้ครอบครัวเกิดการยอมรับจากคนในชุมชน นอกจากนี้ในส่วนบทบาทความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ล้วนให้การส่งเสริมให้แรงงานเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะและความรู้ในการทำงานก่อนที่จะให้มีการเริ่มทำงาน

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง ทรัพยากรแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Dusadee Ayuwat and Wanichcha Narongchai. 2012. **Learning Process for Labor Resources Development in the Northeast, Thailand.** Khon Kaen: Humanity and Social Science Khon Kaen University.

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the learning process for self-development of the laborers in the Northeast both in community and who migrated. (2) the impact of the learning process for self-development of the laborers and their families, and (3) the cooperation of government organization, the private sector and local government in the learning process for self-development of the laborers in the Northeast. This study used methods of qualitative approach. Data was collected through interview guideline with in-depth interviews as well as non-participatory observations. The target group was 15-60 years old laborer who migrated to work outside the community including domestic and overseas, and now living in the study village. The personnel of government agencies, the private sector and local governments involved in the learning process for self-development of laborers migration in the region were also interviewed. Data was collected by a total of 18 in-depth interviews in Ban Hin Siew, Non Sang district, Nong Bua Lam Phu Province. Data was analyzed by the content analysis

The results of the study indicates that the learning process of laborers were Life-learning and Work-learning. In case of Life-learning, the laborers were socialized from their ancestors and elders in the community with transfers knowledge and experience. Also, they learned by trial, error with job and practiced by themselves. In case of Work-learning, the laborers learned to continue to seek more knowledge and experience. The social network had a vital role in learning and work. The laborers used social networks as a source of learning and provide advice and assistance for the work that required skill or knowledge to use modern technology. While laborers who had experience in working adapt and learn well from their works. It also found that the effect of learning processes on career option and sending remittance for family. The members of households gained the opportunity to develop themselves both professionally and education that improved their living; and gained the acceptance from other households. In addition, laborers were encouraged and supported from governmental organizations, the private sector, and local organizations to develop their skills and knowledge before the work begins.

Keywords: learning process, laborers, self- development, the Northeast